

Zákon o správě dat a o řízeném přístupu k datům

JUDr. MgA. Jakub Míšek, Ph.D.
Ústav práva a technologií, Právnická fakulta MUNI

Návrh zákona o správě dat a o řízeném přístupu k datům

JUDr. MgA. Jakub Míšek, Ph.D.
Ústav práva a technologií, Právnická fakulta MUNI

Cíle návrhu zákona

- Zajištění efektivní správy dat ve veřejném sektoru
- Vytvoření obecné možnosti pro řízený přístup k datům a harmonizace s částí II nařízení o správě dat

Evropský kontext – nařízení o správě dat (Data Governance Act – „DGA“)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/868 ze dne 30. května 2022 o evropské správě dat

- „DGA“ (Data Governance Act)
 - Účinné od 24. 9. 2023
- Část II – Opětovné užití jinak chráněných dat
 - Osobní údaje
 - Statistické údaje
 - Duševní vlastnictví
 - Obchodní tajemství
- Nezakládá povinnost poskytovat – pouze stanoví základní kvalitativní rámec
 - Řízený přístup k datům
- Služby zprostředkování dat
- Datový altruismus

Nové povinnosti z DGA

- Zřídit jednotné informační místo
 - Komunikace se žadateli, administrace žádostí, komunikace s úřady, vedení inventárního seznamu dostupných zdrojů dat
 - DIA – na základě z. č. 12/2020 Sb. „plní koordinační úlohu v oblasti evidence a sdílení dat“
- Ohlásit Komisi příslušné orgány pro technickou podporu úřadům (čl. 7 DGA)
 - Zákon zavede:
 - a) Ministerstvo práce a sociálních věcí pro oblast dat o sociálním zabezpečení, zaměstnanosti a sociální politice,
 - b) Český statistický úřad pro oblast statistických dat,
 - c) Generální finanční ředitelství pro oblast dat o daních,
 - d) Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky pro oblast zdravotnických dat a statistik
- Vytvořit inventární seznam obsahující všechny dostupné zdroje dat veřejné správy, který bude veřejný a spravovaný jednotným informačním místem
 - V současnosti NKOD pouze pro oblast otevřených dat

Požadavky DGA

- DGA nezakládá povinnost data poskytovat, pouze vytváří rámec pro jejich poskytování
 - Zákaz výhradních dohod
 - Transparentní podmínky pro opakované užití dat
 - Pravidla pro poplatky – ideálně minimální
 - Určení příslušných orgánů a jednotného místa
- DGA předvídá 3 způsoby přístupu:
 - Anonymizovaná data
 - Bezpečný online přístup
 - Na místě v zabezpečeném systému
- Jaká konkrétní data a jakým procedurálním způsobem se budou poskytovat je na členských státech

Zákon o správě dat a řízeném přístupu k datům

Působnost zákona

Věcná působnost (§ 2)

- data a provozní údaje vedené v informačních systémech veřejné správy

Věcná působnost – Výjimky (§ 2 odst. 2-4)

- Tento zákon se nevztahuje na data a provozní údaje vedené v informačních systémech veřejné správy obsahujících utajované informace.
- Tento zákon se nevztahuje na data a provozní údaje vedené v informačních systémech veřejné správy spravovaných
 - pro potřeby zajišťování obrany státu,
 - pro potřeby zajišťování bezpečnosti státu,
 - pro potřeby krizového řízení,
 - pro potřeby trestního řízení, s výjimkou dat evidenčních a statistických,
 - pro potřeby výkonu dohledu nad finančním trhem nebo zabránění zneužívání finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti a k financování terorismu,
 - pro potřeby archivnictví podle zákona upravujícího archivnictví a spisovou službu,
 - pro potřeby zpracování osobních údajů příslušníků bezpečnostních sborů a příslušníků ozbrojených sil,
 - pro potřeby zařazení subjektu na sankční seznam podle předpisu Evropské unie nebo zápisu subjektu na vnitrostátní sankční seznam a jiných úkonů podle sankčního zákona, nebo
 - obcemi, kraji a dobrovolnými svazky obcí.

Správce dat (§ 4)

„Správcem dat podle tohoto zákona je správce informačního systému veřejné správy podle zákona o informačních systémech veřejné správy.“

MUNI
LAW

Správa dat

Zavedení povinností pro evidenci dat

- Cíl – Mít v datech „pořádek“
 - Tvorba pravidel pro správu dat v souladu s metodickými pokyny DIA
- Obdobně jako existují povinnosti pro evidenci hmotného majetku
- Povinnost identifikovat a popisovat data a datová rozhraní, kterými daný povinný subjekt disponuje
 - Standardizovaná metadata
 - Lokální katalogy dat; Národní katalog dat
- Vznik datových slovníků
 - Popis dat vedených v rámci agendy

Zajištění řízeného přístupu k datům

Co je to řízený přístup?

- Umožnění využití informační hodnoty jinak nedostupných chráněných dat tak, aby byla maximálně zachována jejich ochrana
- Typicky: Osobní údaje, data chráněná statistickou důvěrností, duševní vlastnictví třetích osob, obchodní tajemství

Proč řízený přístup?

- Možnost pracovat s tzv. administrativními mikrodaty
- Analýza a vyhodnocování veřejných politik
 - Příklady:
 - administrativní data o pracovních příjmech za několik desetiletí propojená s informací o datu úmrtí ze správy sociálního zabezpečení vede k odhadům vlivu ztráty zaměstnání na úmrtnost
 - analýza kompletní datové sady informací o úřednících kolumbijského státu k odhadu dopadu nepotismu a jeho regulace na efektivitu veřejných institucí
 - analýza ekonomické mobility v USA a její vztah k prostorové segregaci, kvalitě veřejných služeb vč. škol , stejně jako vliv dalších faktorů, např. sociálního kapitálu
 - kombinace administrativních a statistických dat pro odhad velikosti šedé ekonomiky a daňových úniků
- Socio-ekonomický výzkum

Proč řízený přístup? – Příklady výzkumu

– Lepší nastavení systémů sociální podpory a služeb

- Vede zajištění sociálního bytu ke snížení nebo naopak ke zvýšení čerpání příspěvku na bydlení?

Data: potřeba propojit informace o přidělování soc. bytu (prozatím nejčastěji na úrovni obcí) s mikrodaty o čerpání příspěvku na bydlení

- Kolik lidí je v Česku chudých a jak moc jim pomáhá nebo by mohl pomáhat sociální systém?

Data: Propojená administrativní data MPSV a další - ČSSZ (data o čerpání důchodů), GFR (daňová přiznání), zdravotní pojišťovny

– Vzdělávání

- Jaké vzdělání dosáhli a jakými školami prošli absolventi různých typů a oborů a vzdělání a další účastníci na trhu práce?

MŠMT a resort MSPV (primárně data ČSSZ a částečně Úřadu práce). Zásadní jsou individuální data na obou stranách (tj. matriky škol a údaje o jednotlivcích ČSSZ)

Proč řízený přístup? – Příklady výzkumu

– Lepší zdravotnictví

- Jak souvisí účast na preventivních prohlídkách se sociální situací pacientů?

Data: ČSSZ, propojení s daty ÚZIS

- Nakolik leží klienti na lůžkách ve zdravotnických zařízeních, kteří mají být v zařízeních sociální péče?

Data: propojení individuálních dat o využívání sociálních služeb, soc. dávky a zdravotních služeb

– Výkonná ekonomika

- Jaký dopad na českou ekonomiku má nerovné zdanění zaměstnanců oproti živnostníkům?

Data: Individuální data o zdanění zaměstnanců a živnostníků

Základní východiska návrhu zákona z hlediska řízeného přístupu

- Návrh: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&T=941>
- Žadatel musí prokázat právní zájem na přístupu, který musí být nezbytný zejména pro
 - a) vědecký výzkum,
 - b) kontrola veřejné správy, nebo
 - c) výuka a vzdělávání
- Krom písm. a) jen anonymizovaná data.

Základní východiska návrhu zákona z hlediska řízeného přístupu

- Přístup je podmíněn zárukami zákonnosti
 - Princip minimalizace údajů
 - Existující ochranné režimy vyplývající z pozitivní právní úpravy
 - Zejm. Ochrana osobních údajů s jádrem v podobě principu minimalizace
 - Hranice poskytovaných údajů vymezena nezbytností vzhledem k popsané žádosti
 - Součástí žádosti data management plan, stanovisko etické komise ...
 - Stanovisko pověřence
 - Stanovisko odborné poradní komise zřízené při DIA
 - Detailní formulace konkrétních povinností v rozhodnutí o poskytnutí přístupu
 - Technická a organizační opatření
- Správní poplatek 3000,-

Limitace řízeného přístupu (§ 14)

- Řízený přístup k datům nelze povolit, pokud by jím došlo k nepřiměřenému zásahu do práv nebo právem chráněných zájmů týkajících se
 - obrany státu
 - bezpečnosti státu
 - ochrany bezpečnosti osob, majetku nebo veřejného pořádku
 - ochrany zájmů České republiky nebo jejích občanů v zahraničí
 - bankovního tajemství nebo mlčenlivosti podle daňového řádu
 - probíhající kontroly nebo probíhajícího soudního, rozhodčího nebo správního řízení nebo informací, které byly vytvořeny nebo získány v souvislosti s jejich zahájením, pokud by poskytnutí dat ohrozilo nebo zmařilo jejich účel
 - plnění úkolů zpravodajských služeb České republiky
- Nikdy se nepovolí
 - Biometrika
 - Lokalizační data konkrétní osoby nebo konkrétního dopravního prostředku

Zvláštní ustanovení o zajištění řízeného přístupu k datům

- Možnost řízeného přístupu pro státní orgány
 - Pokud je to nezbytné za účelem tvorby politik veřejné správy a jejich vyhodnocování, hodnocení dopadů regulace nebo analýzy výkonu veřejné správy
 - Na základě dohody mezi DIA, povinným subjektem a žádajícím orgánem
 - Stanovisko pověřence
 - Výstup pouze pseudonymní data

Způsob zajištění řízeného přístupu

- Žádost podaná na jednotné informační místo – DIA
- Pokud směřuje vůči jednomu povinnému subjektu, rozhoduje tento povinný subjekt a DIA je odvolací místo
- Pokud směřuje vůči více povinným subjektům a je nezbytné provést propojování dat, rozhoduje DIA na základě závazných stanovisek správců dat
- Pokud jde o data z vybraných oblastí, rozhodují přímo příslušné subjekty
 - a) Ministerstvo práce a sociálních věcí pro oblast dat o sociálním zabezpečení, zaměstnanosti a sociální politice,
 - b) Český statistický úřad pro oblast statistických dat,
 - c) Generální finanční ředitelství pro oblast dat o daních,
 - d) Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky pro oblast zdravotnických dat a statistik (prostřednictvím NZIS)

Způsob a forma zajištění řízeného přístupu k datům

— Převzato z DGA

- způsobem umožňujícím dálkový přístup, jde-li o data v anonymizované podobě
- způsobem umožňujícím zabezpečený dálkový přístup, jde-li o data v neanonymizované podobě
- fyzickým zpřístupněním dat ve vhodných prostorách s náležitým zabezpečením

Dopady na vysoké školy

Shrnutí dopadů na VŠ

- Návrh zákona nepředpokládal, že VŠ budou zařazeny mezi správce dat (RIA a DZ je neuvádí)
 - Došlo k tomu rozšířením pojmu ISVS
- Týká se jen dat, které jsou v ISVS, tj. těch
- Z hlediska správy dat:
 - Vytvořit popisy dat a datových rozhraní v ISVS a sdílet je do národního katalogu dat
- Z hlediska řízeného přístupu:
 - Rozhodovat o zajištění řízeného přístupu k datům a případně jej umožnit
 - Spolupráce s DIA
 - Dají se očekávat spíše žádosti na propojování dat s jinými správci dat
- Co bude se zákonem po volbách?

Děkuji za pozornost.

Otázky?

misek@muni.cz